

Folk i rörelse

Studiematerial

GÖR EN ANNAN VÄRLD MÖJLIG

© ABF 2021
Artikelnummer: ABF10719
Text: Kjell Östberg
Grafisk formgivare: Malin Trotzig
Omslagsfoto: Pexels/Karolina Grabowska

Innehållsförteckning

Träff 1 Introduktion	6
Att samtala om	6
Träff 2 Kampen för demokrati och rösträtt	7
Att samtala om	7
Träff 3 Folkrörelsedemokratin i arbete	8
Att samtala om	8
Träff 4 1968 och de nya social rörelserna	9
Att samtala om	9
Träff 5 Nästa radikaliseringsvåg	10
Att samtala om	10
Till dig som är cirkelledare	11
Kom ihåg det praktiska	11
Grundtanken är gemensamt lärande	11
Förbered dig med ABF	11
Cirkelledaren en garant för delaktighet	11
Alla ska kunna vara med	12
Ansvarstagande arrangörskap med ABF	12
Arbetsplanen hjälper er att nå målen	12
Cirkelledarutbildningen ska alla gå	13
ABF är arbetarrörelsens studieförbund	13
Studiecirkeln en av tre verksamhetsformer	13
Fördjupningslitteratur	14

Inledning

Denna cirkel handlar om hur demokratin i Sverige vuxit fram. Med tyngdpunkten i boken **Folk i rörelse**. Vår demokratis historia skiljer sig från många andra böcker med samma tema. Huvudpersonerna är inte vidsynta män som generöst delade med sig av sin makt och den är i första hand inte intresserad av hur rösträttsfrågan lotsades fram i parlament och riksdagsutskott.

Den har istället en grundläggande tes: Varje steg mot ökade demokratiska rättigheter är ett resultat av sociala rörelserns kamp. Människor har slutit sig samman för att kunna öka möjligheterna att påverka sina egna levnadsförhållanden. Och de har ständigt stött på motstånd från dem som ville försvara sina privilegier. Dessa rörelser har ofta börjat i spontana uppror, strejker och demonstrationer alltifrån Sundsvallsstrejken 1879, över hungerupproppen 1917 till Vietnamdemonstrationer och vilda strejker på 1960- och 70-talen till vår tids globala klimatkamp. Men kampen har ofta förts vidare in i mer bestående former, i folkliga rörelser som kan samla erfarenheter och kunskaper, som kan hantera nederlag och framgångar, som kan organisera nya framstötter och bygga bredare allianser.

Fackföreningar, frikyrkor och nykterhetsloger, bildningsförbund, kvinnliga rösträttsföreningar, hyresgästföreningar, strejkkommittéer och antirasistiska grupper är exempel på rörelser som arbetar för att fördjupa eller försvara människors demokratiska rättigheter i vid mening. Och för att på allvar kunna utmana makten skapade rörelserna också sina egna politiska partier.

Boken skiljer sig också i ett annat avseende från klassiska beskrivningar av den demokratiska utvecklingen. För många var demokrati lika med de former den fick i samband med rösträttsreformerna för hundra år sedan. Men för många rörelser var det bara första steget.

Det behövdes sociala och ekonomiska garantier för att alla ska kunna delta på lika villkor. En verklig demokrati måste också omfatta arbetsplatserna, där vi tillbringar en så stor del av vårt liv. Och ett demokratiskt samhälle måste garantera alla människors lika värde. Att utmana klassklyftor, patriarkala strukturer, rasism, etnisk diskriminering, hinder i rätten att utöva sin religion eller förtryck av hbtqi+ personer har för många varit självklara delar av kampen för demokrati.

Syftet med denna studiecirkel är att studera de sociala rörelsernas utveckling i Sverige och deras betydelse för landets demokratisering. Den har ett historiskt perspektiv men förhoppningen är att den förmedlar erfarenheter som ska kunna användas idag. Inte som lärobok men som en inspirationskälla för nya sociala rörelser.

För med den syn på demokrati som genomsyrar boken är det uppenbart att kampen för demokrati och demokratiska rättighet är långt ifrån avslutad. Och sociala rörelser tillhör verkligen inte historien. De uppstår ständigt.

Cirkeln vänder sig till alla som är intresserade av sociala rörelser och deras betydelse för att skapa ett bättre samhälle. Till dem som länge

arbetat i dem och vill få perspektiv på arbetet. De som befinner sig mitt i ett sådant arbete och vill få inspiration av sina föregångare. De som precis börjat engagera sig i någon rörelse och är nyfikna på om det finns något att lära av tidigare rörelser. Och alla andra som är intresserade av bokens teman

Denna handledning bygger på fem sammankomster, men det går såklart att träffas fler eller färre gånger.

Till varje avsnitt finns ett antal diskussionsfrågor. De handlar inte om frågor som ska besvaras med ett givet rätt svar utan syftet är att få igång ett samtal om några av bokens centrala teman. Om det är en stor grupp kan det vara bra att dela den i grupper om fyra till fem personer så alla har bättre chans att komma till tals.

Det kan vara bra att börja varje sammankomst med att låta deltagarna ta upp vad de helst vill tala om och vid behov prioritera bland frågorna. I en debattglad grupp kan det bli svårt att hinna med alla.

Träff 1 Introduktion

Att läsa inför träffen: Boken sid 1–58

Starta cirkeln med en presentationsrunda där deltagarna får berätta varför de valt att gå cirkeln och vilka erfarenheter de har av att vara i rörelser. Berätta översiktligt om studieplanen och fråga om det finns några andra idéer på upplägg. Berätta om studiecirkelformen och folkbildningens metodik.

Att samtala om

Boken inleds med några kortare definitioner av Rörelse och Demokrati. Här kan ni samtala och diskutera hur de rörelser ni själva är, eller har varit, aktiva i passar in i texten.

- Har de varit en del av en längre folkrörelsetradition eller har de haft en mer tillfällig och lös struktur?
- Vilka är styrkorna och svagheter med de olika organisationsformerna?
- Längre fram i boken sägs att med en tillräckligt bred definition av vad en rörelse är skulle även högerpopulistiska och rasistiska rörelser kunna räknas in bland de sociala rörelserna. Är det rimligt att se Sverigedemokraterna som en folkrörelse?
- Diskutera också bokens breda definition av vad som ska innefattas i begreppet demokrati. Vilka för- och nackdelar finns med en så inkluderande syn på vad demokrati bör vara. På vilket sätt har de rörelser ni själva har erfarenhet av bidragit till att utveckla och stärka demokratin?
- Boken ansluter sig till uppfattningen att de tre klassiska folkrörelserna, frikyrkorörelsen, nykterhetsrörelsen och arbetarrörelsen. Dessa är sprungna ur en gemensam strävan att ge röst och rum åt de grupper som förnekades inflytande över samhällsutvecklingen.
 - ▶ Vilka var drivande under de formativa åren inom respektive rörelse och vilka var deras viktigaste krav?
 - ▶ Vilka likheter och skillnader fanns i mötes- och organisationsformer?
 - ▶ Finns det en risk att man överbetonar likheterna och underbetonar de sociala, politiska och kulturella olikheter som fanns?

Träff 2 Kampen för demokrati och rösträtt

Att läsa inför träffen: Boken s 58–152

Börja sammankomsten med att prata om förra träffen och om det har kommit upp några nya idéer. Den typen av genomgång är särskilt viktig om det är några deltagare som inte var med på den första sammankomsten.

De första årtiondena av 1900-talet är de klassiska folkrörelsernas första glansperiod och de tar definitivt täten i kampen för landets demokratisering, framför allt den allmänna rösträtten. De får nu också sällskap av en välorganiserad kvinnorörelse. Detta avsnitt ägnas denna period fram till rösträttsbesluten 1918-21.

Att samtala om

- Redan i förra avsnittet gavs flera exempel på hur folkrörelserna tvingats driva kraven på utökade demokratiska rättigheter vid sidan om rösträtten. Ge exempel!
- Rösträttskampen fördes med många medel. Tidigt uppstod strider om vilken taktik som var mest effektiv, som till och med splittrade den (manliga) rösträttsrörelsen. Hur gick diskussionen? Känner ni igen den diskussionen idag?
- Inom den kvinnliga rösträttsrörelsen fanns konflikter som delvis följde klasslinjer. Vad rörde de och hur handskades kvinnorna med dem? Vad kan vi lära oss av dessa konflikter?
- Nykterhetsrörelsen var vid denna tid den största av folkrörelserna och spelade en avgörande roll för att politisera folkrörelsernas arbete. Vari låg dess betydelse? Vilken roll spelade folkbildningen för de olika folkrörelserna? Vad spelar folkbildningen för roll idag i jämförelse med då?
- Boken lägger stor vikt vid att majoriteten av de svenska politiska partierna bildades som folkrörelsepartier. Varför är det i så fall viktigt och vad är ett folkrörelseparti?
- Vilka händelser och vilka rörelser spelade störst roll för att riksdagen hösten ställde sig bakom förslaget till allmän rösträtt. Vad betydde "gatans parlament"?
- Vilka konsekvenser fick de inskränkningar som samtidigt gjordes?
- Vilka försök gjordes att utvidga demokratins gränser bortom rösträtt och parlament? Vad görs idag?

Träff 3 Folkrörelse- demokratin i arbete

Att läsa inför träffen: Boken sid 152–230

Starten för den unga demokratin blev skakig. Arbetarrörelsens genombrott dröjde, nykterhetsrörelsen förlorade folkomröstningen om totalförbudet och kvinnorna fortsatte i stor utsträckning att stå utanför politiken. Trettiotalskrisen drabbade arbetarna hårt och de striderna ökade med skotten i Ådalen som tragisk kulmen. I andra länder var situationen betydligt allvarigare, de sköra demokratierna dukade under för fascism och auktoritära ledare. Men på 1930-talet skymtade en vändning. Socialdemokraterna kunde inleda sitt 44-åriga regeringsinnehav och med stöd av vitaliserade rörelser ta de första stegen mot ett folkhemsbygge. Underbyggd av en kraftig högkonjunktur växte välfärdsstaten kraftigt under efterkrigstiden.

Att samtala om

- Varför dröjde det demokratiska genombrottet för kvinnorna?
- Vilken betydelse har skotten i Ådalen haft i svensk historia? Har händelsen någon betydelse idag?
- Vilka var orsakerna till att Sverige klarade sig från den auktoritära höger våg som svepte över Europa under 1920- och 30-talet: En längre tradition av folkligt inflytande i Sverige? En Keynesiansk politik i Wigforss tappning? Kohandeln mellan folkrörelsepartierna socialdemokraterna och bondeförbundet? Regeringens och de sociala ingenjörernas reformpolitik? Rörelsernas kraftiga tillväxt? Den folkliga mobiliseringen mot fascism och nazism? Annat?
- Vid sidan av fackföreningsrörelsen var det framför allt en bred kvinnorörelse som växte snabbast under 1930-talet. Vad bestod den av, vilka frågor drev den och vilken betydelse hade kvinnorna för formerandet av det tidiga välfärdssamhället?
- Den sociala reformverksamheten tog en paus under andra världskriget men sköt kraftig fart under 1950- och 60-talen. Men skapandet av efterkrigstidens välfärdssamhällen var inte något unikt för Sverige utan de utvecklades också av kristdemokrater i Västtyskland eller Tories i Storbritannien. Vad skilde den svenska modellen från dessa?
- Ett viktigt drag i den svenska modellen var dess korporativa drag, ett institutionaliserat samarbete mellan fackföreningar och arbetsgivare, framför allt uttryckt i begreppet "Saltsjöbadsandan" och ofta med staten som aktiv tredje part. Vilka fördelar hade detta samarbete – och vilka nackdelar?
- Vilken roll hade kommunerna, och rörelserna på lokal nivå, för skapandet av välfärdsstaten?
- I takt med att folkrörelserna, och framför allt arbetarrörelsen, fick allt större uppgifter i stat och kommun uppstod också en diskussion om rörelsernas byråkratisering. Är byråkratisering oundviklig?

Träff 4 1968 och de nya sociala rörelserna

Att läsa inför träffen: Boken sid 231 – 299

Med början i mitten av 1960-talet svepte en våg av nya sociala rörelser över världen, uppburen av en ny generation radikala ungdomar. De uppstod ofta i protest mot äldre rörelser som kritiserades för att ha byråkratiserats och blivit en del av makten. De försökte demokratisera arbets- och organisationsformerna och ställde ofta krav på samhällsomvandlande reformer. Under 1970-talet fördjupades radikaliseringen i Sverige och nu vitaliserades också många av de äldre rörelserna. Tillsammans drev de fram en rad viktiga reformer inom välfärd, arbetsliv och jämställdhet.

Att samtala om

- Vilka var de viktigaste drivkrafterna för uppkomsten av den ungdomsradikalisering som kulminerade 1968?
- Hur skilde sig de nya aktivistorganisationernas organisations- och mötesstrukturer från de traditionella folkrörelsernas? Vilka fördelar och nackdelar hade de (sett i relation till rörelsernas arbetsuppgifter)
- I vilken utsträckning var arbetsformerna verkligen nya. Vilket inflytande från äldre rörelser går det att se?
- Boken hävdar att Sverige under några år under 1970-talet genomförde fler och mer sociala reformer än någonsin – och kanske någonsin. Är det ett rimligt påstående, och hur kan man i så fall förklara detta?
- På vilket sätt påverkades den fackliga rörelsen av den radikala tidsandan. Vilka konsekvenser fick det för den korporativa "svenska modellen"?
- Vilken betydelse hade radikaliseringen för att Sverige ibland kom att ses som världen mest jämställda land? Hur såg samarbetet mellan nya och gamla kvinnorörelser ut? Varför valde kvinnorna i så stor utsträckning särorganisering, som i Grupp 8 och de politiska kvinnoförbunden?
- Vilken betydelse hade miljörörelsen i kampanjen mot kärnkraften? Och vilken betydelse hade det att Centern, vid den tiden det största borgerliga partiet, tillsammans med Kristdemokraternas ungdomsförbund arbetade sida vid sida med Vänsterpartiet kommunisterna för att stoppa utbyggnaden? Är det typen av allianser möjlig idag?
- Under denna tid blev åter socialismen en levande målsättning för många rörelsen. Det gällde nya, som Grupp 8 och tidens marxistiska småpartier, men också för stora delar av fackföreningsrörelsen och socialdemokratin. Hur pass nära var Sverige att bli "ett annat land", som brutit med den kapitalistiska marknadsstyrningen?

Träff 5 Nästa radikaliseringssvåg

Att läsa inför träffen: Boken sid 300–343

En huvudtes i boken är att det är möjligt att urskilja en rytm i sociala rörelsers utveckling i form av radikaliseringssvågor, perioder när den sociala kampen är särskilt intensiv och rörelserna särskilt aktiva. Och författaren menar att det är just under dessa perioder som möjligheterna till mer djupgående demokratiska och sociala omvälvningar är som störst. Men samtidigt gäller det omvända: i perioder av nedgång för de sociala rörelserna kan många av dess erövringar tas tillbaka.

Att samtala om

- Vilka orsaker fanns till att 1960- och 70-talens sociala rörelser mattats av vid övergången till 80-talet? Vilka rörelser klarade sig bäst?
- Vilka konsekvenser har den nyliberala revolutionen och marknadens stärkta ställning på politikens bekostnad fått för demokratin? Och hur har det påverkat välfärdssamhällets omfattning och organisering?
- Hur har de senaste årtiondenas utveckling påverkat folkrörelsepartierna? Vad betyder fenomen som partiernas minskade medlemsantal och förändrade sociala sammansättning och politikens medialisering?
- Vilka nya sociala rörelser har vi sett utvecklas på senare tid? Hur skiljer sig deras arbets- och organisationsformer från tidigare rörelser - och vilka lever vidare?
- Vad har de nya sociala medierna betytt för de sociala rörelsernas arbete?
- Boken slutar med att författaren lyfter fram några frågor han tycker är särskilt viktiga att organisera kring:
 - ▶ Att motarbeta högerpopulistiska strömningar.
 - ▶ Att ta strid mot de ökade klyftorna och jämlikhetens urgröning.
 - ▶ Att försvara välfärden och den solidariska välfärdsstaten.
 - ▶ Att bekämpa rasism.
 - ▶ Att fortsätta det arbete som kvinnorörelsens många uttryck och hbtqi+-aktivister länge bedrivit.
 - ▶ Att driva frågor om makten på arbetsplatserna.
 - ▶ Klimatkampen.
- Vad tycker du själv är viktigt och var vill du lägga ner ditt engagemang?
- Hur kan de erfarenheter som denna bok försökt samlat användas i dagens sociala rörelser? Och vilka försök att förnya arbetet i de sociala rörelserna ser du som mest lovande?

Till dig som är cirkelledare

Den här delen är ett stöd för dig som cirkelledare. Den innehåller praktiska tips när det gäller hur man leder en cirkel och förslag på upplägg av den. Välkommen som cirkelledare i ABF!

Kom ihåg det praktiska

Att arrangera en studiecirkel är inte svårt och för att göra det ännu enklare finns här några praktiska saker att komma ihåg vid varje träff:

- Fyll i närvarolistan vid varje cirkeltillfälle och lämna in den till din kontakt på ABF vid cirkelns slut
- Kom överens tillsammans om kaffe/fika.
- Se till att lokalen är i ordning när ni lämnar den.
- Berätta för deltagarna att cirkeln arrangeras i samarbete med ABF.

Grundtanken är gemensamt lärande

Kanske har du varit cirkelledare tidigare eller själv gått en studiecirkel så att du känner till grundtanken. Om inte är det viktigt att du får en känsla för hur man arbetar i en studiecirkel. Grunden i en studiecirkel är att alla delar med sig av sina kunskaper och att man lär sig tillsammans. Demokrati och delaktighet är två viktiga hörnstenar i en studiecirkel. Alla ska kunna påverka och känna sig delaktiga. Det är det arbetssätt som gör studiecirkeln socialt givande, kreativ och som främjar lärandet.

Förbered dig med ABF

Tillsammans med din kontakt på ABF går du igenom upplägget av studiecirkeln. Stäm av studiematerial, lokal och om det finns kunskap om deltagarna som är bra att ha med sig för dig som ledare. Kanske finns det sådant som kan vara värdefullt att veta om dina deltagare i förväg, exempelvis om de kommer från en och samma förening eller om de har anmält sig via ABFs kursprogram som är riktat mot allmänheten.

Cirkelledaren en garant för delaktighet

För dig som ledare gäller det att skapa ett generöst klimat där alla känner sig inkluderade. Eftersom studiecirkeln bland annat kännetecknas av tid för reflektion och frågor är det viktigt att du som ledare ger plats och tid för det. I början av varje träff bör du öppna för frågor från föregående träff och berätta om dagens arbete. I slutet av träffen är det också viktigt att du lämnar tid för reflektion och frågor.

I grupper brukar det oftast finnas några som har lättare än andra att uttrycka sig och ta plats. Som ledare är det din uppgift att se till att så många som möjligt deltar i samtalen. Frågor som "Är det här något du känner igen?" eller "Hur tänker du om det?" är några inbjudande meningar till en person som sitter tyst.

En grupp utvecklas hela tiden och för en del personer tar det några gånger innan gruppen känns så trygg att de vill delta i samtalen.

Alla ska kunna vara med

I våra studiecirkel finns människor med olika bakgrund, förutsättningar och intresseområden. Det är vi glada för. Utan mångfald i gruppen förlorar studiecirkeln sin kraft. Därför är det viktigt att alla som deltar har möjlighet att vara med på lika villkor.

Någon kan ha en synlig funktionsnedsättning, en annan har en dold. Några har svenska som modersmål, andra har det inte. Genom dialog med deltagarna brukar det gå ganska smidigt att hitta ett upplägg som fungerar för alla.

Kom ihåg att ingen förväntar sig att du ska gissa dig till vad varje individ behöver. Ge dem därför möjlighet att tala om det redan i samband med att de anmäler sig. Det behöver inte bli mer märkvärdigt än att du frågar ”Är det något jag som cirkelledare behöver veta inför första träffen?”.

Ofta handlar det om ganska enkla åtgärder. Det kan vara anpassat fika, tillräckligt med pauser, studiematerialet utdelat i förväg, hörslinga, förstorad text, framkomlighet för rullstol eller extra tydligt språk. Det mesta kan lösas med en öppen inställning och god framförhållning.

Skulle det trots allt uppstå behov som inte går att tillgodose är det ändå viktigt att visa att du ser och respekterar individen. I slutändan är det inte tekniska detaljer som gör en studiecirkel tillgänglig, utan att deltagarna känner sig så välkomna som de är. Därför är bemötandet många gånger avgörande.

Ansvarstagande arrangörskap med ABF

Det finns en del praktiska saker att tänka på som cirkelledare. Du ska fylla i närvarolistan, digitalt eller på papper. Se till att den tekniska utrustning som krävs för studiecirkeln finns tillgänglig och fungerar. Den första gången är det extra viktigt att vara ute i god tid, så deltagarna känner sig välkomna. Ställ iordning i lokalen. Försök sitta så att alla ser varandra. När ni lämnar lokalen ska den vara iordningsställd. Kom också ihåg att tala om för deltagarna att det är ABF som arrangerar studiecirkeln. Om det är en organisation – exempelvis en fackklubb, PRO, politisk förening eller patientförening – som genomför cirkeln så talar du om att det är den organisationen i samarbete med ABF som är anordnare.

Arbetsplanen hjälper er att nå målen

När man planerar en studiecirkel behövs en arbetsplan. Det är ett arbetsdokument som lägger en bra grund för att man ska nå målet med cirkeln. Vare sig du gör arbetsplanen själv eller använder den mall som finns i denna handledning är det viktigt att du stämmer av med deltagarna. Finns det alternativa upplägg? Andra önskemål? När gruppen har enats om arbetsplanen och eventuella ändringar gjorts så lämnar du en kopia till ABF.

Cirkelledarutbildningen ska alla gå

Alla cirkelledare inom ABF ska ha gått en cirkelledarutbildning. Det första steget är ett introduktionssamtal. Det andra är grundutbildningen, som omfattar nio timmar. Efter det finns fler utbildningar du kan gå för att stärka dig som cirkelledare. Tala med ABF där du bor för att få gå en cirkelledarutbildning.

ABF är arbetarrörelsens studieförbund

Arbetarnas Bildningsförbund (ABF) är arbetarrörelsens studieförbund. Vi erbjuder studiecirklar, kurser, föreläsningar samt kulturarrangemang i alla landets kommuner. ABF bildades för över 100 år sedan. Bakom grundandet stod Socialdemokraterna, LO och Kooperativa Förbundet. Med verksamhet i hela landet, runt 50 medlemsorganisationer, och drygt 60 samarbetsorganisationer och 750 000 deltagare årligen är ABF Sveriges ledande studieförbund.

Studiecirkeln en av tre verksamhetsformer

ABF har tre verksamhetsformer: studiecirkel, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. I studiecirkeln deltar minst tre och högst tjugo deltagare, inklusive cirkelledaren. Cirkeln är på minst tre träffar med sammanlagt minst nio studietimmar (en studietimme = 45 minuter). I annan folkbildningsverksamhet är formerna friare och flexibla, här finns pröva-på-verksamhet, workshops, temakvällar, en-dags- och helgkurser. Kulturprogram framförs inför eller tillsammans med minst fem deltagare utöver studieförbundets ledare. Det kan vara föreläsningar, teaterföreställningar, konserter eller debatter. Ett kulturprogram ska pågå i minst 30 minuter och vara utformat så att det bidrar till att skapa delaktighet, upplevelse och eftertanke.

Läs mer om ABF och ABFs verksamhetsformer i foldern "Med i ABF".
abf.se/medlemsorganisation

Fördjupningslitteratur

- Burman, Anders, **Dissensus: drömmar och mardrömmar i demokratins idéhistoria**
- Hirdman, Yvonne, **Vi bygger landet: den svenska arbetarrörelsens historia från Per Götrek till Olof Palme**
- Olsson, Lars & Ekdahl, Lars, **Klass i rörelse: arbetarrörelsen i svensk samhällsutveckling**
- Ambjörnsson, Ronny, **Den skötsamme arbetaren: idéer och ideal i ett norrländskt sågverkssamhälle 1880–1930**
- Rönnbäck, Josefin, **Politikens genusgränser: den kvinnliga rösträttsrörelsen och kampen för kvinnors politiska medborgarskap 1902–1921**
- Blomqvist, Håkan, **Potatisrevolutionen**
- Holgersson, Ulrika & Wängnerud, Lena (red.), **Rösträttens århundrade: kampen, utvecklingen och framtiden för demokratin i Sverige**
- Berg, Annika & Ericsson, Martin (red.), **Allmän rösträtt?: rösträttens begränsningar i Sverige efter 1921**
- Thullberg, Per & Östberg, Kjell, **Den svenska modellen**
- Östberg, Kjell, **1968 – när allting var i rörelse**
- Schmitz, Eva, **Systerskap som politisk handling: kvinnors organisering i Sverige 1968 till 1982**
- Ericsson, Martin & Brink Pinto, Andrés (red.), **Politik underifrån: kollektiva konfrontationer under Sveriges 1900-tal**

Några skönlitterära verk med folkrörelsetema

- Ahlin, Lars, **Tåbb med manifestet**
- Enquist, P. O., **Musikanternas uttåg och Lewis resa**
- Koch M. **Vattendroppen: en historia om nykterhet och broderskap**
- Lindgren, Torgny, **Övriga frågor**
- Moberg, Vilhelm, **Soldat med brutet gevär**
- Olsson, Vibeke, **Sågverksungen**

Denna cirkel med utgångspunkt i boken **Folk i rörelse** handlar om hur demokratin i Sverige vuxit fram. Syftet är att studera de sociala rörelsernas utveckling i Sverige och deras betydelse för landets demokratisering. Den har ett historiskt perspektiv men förhoppningen är att den förmedlar erfarenheter som ska kunna användas idag. Inte som lärobok men som en inspirationskälla för nya sociala rörelser.

Gå en cirkel hos ABF och lär dig tillsammans med andra!

www.abf.se